

Munkahelyi veszélyek és ártalmak megelőzése a magánbiztonsági iparágban 1. rész

ÉLŐERŐS ÉS FELÜGYELETI SZOLGÁLTATÁS – EURÓPAI KÉPZÉSI KÉZIKÖNYV

Az UNI-Europa, a CoESS, a Brüsszeli Université Libre koordinálásával, több nemzeti biztonságvédelmi intézet és hat ország projektcsoportjainak közreműködésével született meg az a képzési kézikönyv, melyet olvasóink figyelmébe ajánlunk. A kézikönyv magyar fordítását a Magánbiztonsági Ágazati Párbeszéd Bizottság kezdeményezte. Publikálása a Detektor Pluszban a kiadó és az MBÁPB közötti megállapodás eredménye.

TÁRSADALMI PÁRBESZÉD

A munkahelyi veszélyek és ártalmak elkerülése ebben az iparágban nagy fontossággal bír a társadalmi partnerek számára. Ezt mi sem bizonyítja jobban annál a ténynél, hogy a témát publikációkban és nyilatkozatokban is gyakran érintik:

„A magánbiztonsági iparág bizonyos tevékenységi köreiből tetemes mennyiségű szakmai ártalommal kell számolni. Az iparág minden foglalkoztatójának alkalmazni kell legalább az alapvető, biztonsági öröket érintő egészségügyi és biztonsá-

gi rendszabályokat, hogy minél nagyobb mértékben el lehessen kerülni a szakmai ártalmak előfordulását. Ezeket a rendszabályokat a társadalmi partnerekkel és az illetékes hatóságokkal egyetértésben rendszeresen felül kell vizsgálni, törekedvén ezzel a biztonsági személyzet egészségének és biztonságának megőrzésére.”

Viselkedési és etikai előírások a magánbiztonsági iparág számára

A munkavállalók biztonsága

„A szakmai ártalmak elkerülése a munka megszervezésének egyik legfontosabb

szempontja a magánbiztonsági iparágban. A folyamatos képzés az iparágon belül alapvető fontossággal bír, mivel a módszerek és eljárások folyamatos fejlődése biztosítja leghatékonyabban a veszélyes helyzetekben dolgozó munkavállalók biztonságát (...)”

A kockázat minimalizálása

„Az iparág minden munkavállalójának megfelelő gyakorlati képzésben kell részesülni, egészségügyi és biztonsági téren egyaránt. Ezáltal a kockázat, amit a munkavállalóknak vállalnia kell, a lehető legki-

sebbre csökkenthető, s ez lehetővé teszi számukra a biztonságvédelmi feladatok hatékony ellátását.”

A magánbiztonsági iparágban folytatott európai társadalmi párbeszéd témái és eredményei

A társadalmi partnerek a magánbiztonsági iparágban szerte Európában úgy érezték, hogy égető szükség van egy olyan alapvető eszközre az egészségügyi és biztonsági képzésben, amely minden EU-tagállam számára közös, és amely kiegészíti a Európai biztonsági őri alapképzés kézikönyvét.

BEVEZETÉS

Ez a kézikönyv egy olyan tanulmány eredménye, mely jó néhány európai országot érint. A kutatásnak az volt a célja, hogy meghatározza és jellemezze az iparágban előforduló szakmai ártalmakat a magánbiztonsági iparágban tevékenykedő társadalmi partnerek szoros együttműködésével. A tanulmány megszólaltatta az iparág minden főbb szereplőjét: munkáltatókat, munkavállalókat, munkavédelmi képviselőket és szaktanácsadókat stb. A kézikönyv tartalmazza mindazt az információt, mely szükséges azoknak a veszélyes helyzeteknek a megértéséhez, melyben az iparágban dolgozók gyakran találhatják magukat, valamint tartalmazza azokat a módszereket, melyekkel ezek a helyzetek elkerülhetők vagy kezelhetők. Az a tény, hogy a kézikönyv főként a veszélyekre és kockázati tényezőkre helyezi a hangsúlyt, kevésbé kedvező fényt vethet az iparágra és előnytelenebb képet mutathat, mint a valóság. Fontos tehát hangsúlyozni, hogy ez a munka nagymértékben szolgálja az emberek jó közérzetét és kényelmét is. Ez a kézikönyv az EU összes tagállama számára készült, ezért alapját azok az alapvető követelmények képezik, melyeket az európai irányelvek, azaz „direktívák” szabnak meg, s ezeket minden tagállamnak tiszteletben kell tartani. Előfordulhat, hogy az adott ország saját törvényei még egyéb intézkedéseket is követelnek, de e kézikönyv követelményeit minden esetben figyelembe kell venni ⁽¹⁾.

(1) Minden felmerülő témakörrel kapcsolatban hivatkozás található a vonatkozó európai direktívára, melyet ábra jelöl.

A kézikönyv utalásokat tartalmaz „biztonsági örökre”, ez a kifejezés azonban nem pontosan ugyanazt jelenti az Európai Unió különböző országaiban. A könyvben szereplő meghatározás alapjául az Európai biztonsági őri alapképzés kézikönyvében található definíció szolgált.

„Bármely személy, aki bért, munkadíjat vagy fizetést kap azért, hogy egy vagy több feladatot ellásson az alábbiak közül:

- ▶ Illetéktelen beléptetés, jogtalan behatolás vagy cselekedet, vandalizmus, magánlaksértés megelőzése vagy észlelése.
- ▶ Áru, pénz, kötvények, értékpapírok, bankjegyek, értéktárgyak, dokumentumok vagy nyomtatványok ellopásának, elvesztésének, elsikkasztásának, hűtlen kezelésének vagy elrejtésének megelőzése vagy észlelése.
- ▶ Személyek fizikai sérüléstől való megvédése.
- ▶ A bűnesetek számának csökkentése érdekében hozott vállalati szabályok, rendszabályok, intézkedések, eljárások és gyakorlatok betartatása és végrehajtása.
- ▶ Szabálysértők elfogása és szabálysértési esetek jelentése.
- ▶ Incidensek és riasztó jelzések jelentése.”

A kézikönyvet összeállította: Centre de Sociologie de la Santé (C.S.S.), Université Libre de Bruxelles. A projekt kivitelezése a magánbiztonsági iparág társadalmi párbeszédében részt vevő partnereinek (CoESS, munkáltatók és UNI-Europa, szakszervezetek), valamint az Európai Bizottság Szociális és Munkaügyi Főigazgatóságának együttműködésével és ellenőrzésével történt.

MEGELŐZÉS ÉS VÉDELEM A MUNKAHELYEN

Jogok és köteleességek

A munka egészségre gyakorolt kedvezőtlen hatásaiért gyakran súlyos árat kell fizetni, nemcsak gazdasági, hanem humán értelemben is. Ez nemcsak a munkavállalókat és családjaikat érinti, hanem a vállalatokat, sőt az egész társadalmat is. Ezeknek a hatásoknak az elkerülése érdekében az Európai Unió törvényi keretet hozott létre, mely segít az egészséges és biztonságos munkahely megteremtésében és fejlesztésében.

Az európai törvényhozás kötelezi a vállalatokat, hogy olyan szociális politikát folytassanak, mely az emberekre mint egyénekre fekteti a hangsúlyt abból a célból, hogy a munkájukat végző munkavállalók közérzetén javítson. A munkahelyi kockázatmegelőzést szolgáló előírások kiindulópontja az úgynevezett keretdirektíva. Ez a direktíva hivatkozási alapul szolgál egy sor speciális direktívának, melyek érintik mindazon munkahelyi helyzetet, mely egészségügyi vagy biztonsági kockázatot rejt magában. Többek között tartalmazza a munkáltatók és munkavállalók kötelezettségeit, tekintettel a munkahelyek egészségügyi és biztonsági helyzetének fejlesztésére.

A munkaadó

A munkáltató köteles törekedni a munkavállaló egészségének és biztonságának megőrzésére, minden szempontból tekintetbe véve az utóbbi által végzett munkát. Ez alól a felelősség alól a munkáltatót semmi sem mentheti fel.

Ennek értelmében a munkáltatónak óvintézkedéseket kell tenni a munkavállalók egészségének és biztonságának védelme érdekében. Ezekben belül mindent meg kell tennie a szakmai ártalmak elkerülése és a munkatársak tájékoztatása és képzése érdekében, valamint ezek megvalósításához megfelelő szervezeti kereteket és anyagi forrásokat kell biztosítani. A munkáltatónak a körülmények változása esetén módosítania kell ezeket az intézkedéseket, valamint mindent megtennie a fennálló helyzet javítása érdekében.

A munkavállaló

A saját egészségének és biztonságának megóvásában a munkavállalónak szintén nagy felelőssége van, csakúgy, mint munkatársainak és bárki másnak, akivel tevékenységei és szakmai munkája során

Munkahelyi veszélyek és ártalmak megelőzése

a magánbiztonsági iparágban

➔ kapcsolatba kerül. A munkavállaló köteles óvni önmagát és másokat is a munkáltatójától kapott képzésnek és utasításoknak megfelelően! Fontos, hogy a munkavállaló tevékenyen működjön együtt a cége egészségi és biztonsági politikájával.

A keretdirektíva egyéb általános elveket is magában foglal a munkavállalók tájékoztatásával, a munkavállalók és a munkavédelmi képviselők képzésével, a velük való egyeztetéssel és orvosi felügyeletükkel kapcsolatban, valamint tárgyalja ezeknek az elveknek a gyakorlati megvalósítását is.

Az ügyfél (megbízó)

A megbízónak megfelelő intézkedéseket kell fogantatnia annak érdekében, hogy bármely általa foglalkoztatott külső biztonsági vállalkozás munkavállalóinak munkáltatója a vonatkozó jogszabályoknak és/vagy gyakorlatnak megfelelően

A MUNKAVÁLLALÓK KÖTELEZETTSÉGEI

A munkavállaló köteles:

- A. Rendeltetésszerűen használni a munkaeszközöket és az egyéb eszközöket, készülékeket, berendezéseket, szállítási eszközöket stb.
- B. Rendeltetésszerűen használni a rendelkezésére bocsátott egyéni védőeszközöket.
- C. Rendeltetésszerűen használni és el nem távolítani a biztonsági berendezéseket és azok tartozékait.
- D. Haladéktalanul jelenteni munkáltatójának, illetve közvetlen felettesének minden olyan helyzetet, mely bárki egészségét vagy biztonságát veszélyeztet, és minden olyan hiányosságot, mely a védelmi intézkedésekkel kapcsolatos.
- E. A biztonsági előírások által megszabott módon cselekedni és munkáltatójával együttműködni annak érdekében, hogy olyan munkakörnyezetet és feltételeket teremtsenek, melyek nem jelentenek kockázatot sem egészségügyi, sem biztonsági szempontból.

A MUNKAADÓK ÁLTALÁNOS KÖTELEZETTSÉGEI

1. Veszélyek kialakulásának megelőzése.
2. A meg nem előzhető veszélyek értékelése.
3. A veszélyek forrásuknál való elfojtása.
4. A munka jellegének az egyénhez való alakítása.
Biztosítani kell, hogy a szervezeti keretek, a választott felszerelés, az anyagok és munkafolyamatok enyhítsék a munka egyhangúságát, s ezáltal csökkentsék az egészségre gyakorolt káros hatásokat.
5. A technikai fejlődés figyelembevétele (pl.: ergonomikus berendezés, eszközök és készülékek).
6. A veszélyforrások helyettesítése veszélytelen vagy kevésbé veszélyes megfelelőikkel.
7. Kockázatmegelőzés tervezése az alkalmazott technológia, a munkaszervezés, a társas kapcsolatok és egyéb, a munkakörnyezetre hatással levő tényezők figyelembevételével.
8. A kollektív védelmi intézkedések előtérbe helyezése az egyéni védelmi intézkedésekkel szemben.
9. A munkavállalók megfelelő utasításokkal való ellátása egészségük és biztonságuk biztosítása érdekében.

A MUNKAADÓK EGYÉB KÖTELEZETTSÉGEI

A munkáltató köteles:

- A. Az egészséget és biztonságot veszélyeztető munkahelyi tényezők értékelését közzétenni.
- B. Döntést hozni a szükség esetén életbe lépő intézkedésekről és a szükséges védőeszköz(ök)ről.
- C. Nyilvántartást vezetni minden balesetről.
- D. Kivizsgálni és munkabaleseti jegyzőkönyvet felvenni minden három napnál nem hosszabb munkaképzetlenséget eredményező munkabalesetről.

EGYÜTTMŰKÖDÉS ÉS KONZULTÁCIÓ A MUNKÁLTATÓK KÖZÖTT (megbízó cég – őrzési szolgáltatást nyújtó cég)

Abban az esetben, ha különböző cégek munkatársai egyazon cégnél dolgoznak, a munkáltatók kötelesek:

- A. Együttműködni az egészségre, biztonságra és szakmai higiéniaira vonatkozó rendelkezések végrehajtásában, figyelembe véve magát a végzett tevékenységet.
- B. Összehangoltan cselekedni a szakmai veszélyekkel és ártalmakkal kapcsolatos védelmi és megelőzési kérdésekben.
- C. Tájékoztatni egymást a lehetséges kockázati forrásokról.
- D. Tájékoztatni saját munkatársaikat és/vagy azok képviselőit ezekről a kockázati forrásokról.

kellő tájékoztatásban részesüljön. Ennek a tájékoztatásnak ki kell terjedni az egészségügyi és biztonsági kockázatokra, valamint azokra az intézkedésekre, melyek akár magát a céget, akár a fent említett vállalkozás bármely munkavállalója által betöltött pozíciót érintik.

A megbízónak biztosítani kell, hogy a biztonsági cégek nála dolgozó munkatársai megfelelő felvilágosítást kapjanak azokról az egészségügyi és biztonsági kockázatokról, melyekkel a megbízó cégnél folytatott tevékenységük során találkozhatnak.

A MAGÁNBIZTONSÁGI IPARÁG

A magánbiztonsági iparág fejlődésének és növekedésének okai jól ismeretek: az emberek (a társadalom egésze) egyre kevésbé érzik biztonságban magukat, s ennek eredményeképpen a cégek, közintézmények és magánszemélyek biztonság iránti igénye egyre növekszik, s az a tendencia, mely szerint külső erőforrások igénybevétele történik olyan biztonsági tevékenységekhez, melyeket eddig állami, közigazgatási kereteken belül végeztek el, egyre erősödik. Az iparág fejlődésével a szakmai színvonal emelésére is nagy

hangsúly került, s ez a munkafeltételek javítását is nagymértékben érinti, különösen a szakmai ártalmak elkerülése terén. A munkahelyi egészség és biztonság fejlesztésének érdekében három különböző szinten kell lépéseket tenni.

1. Iparági szinten. Ezen a szinten fontos figyelembe venni mindazokat a tényezőket, melyek társadalmi, gazdasági, törvényi stb. szempontból befolyásolják az iparág fejlődését. Ezek a tényezők hatással vannak (nem fontossági sorrendben) magára a munkára, a munkaidőre, az iparágon belüli szakmai hozzáférhetőségre, a megbízó és biztonsági cégek között lévő versenyre, a biztonsági munkatársak kockázatmegelőzés terén végzett tájékoztatására és képzésére, valamint a szakszervezetek jelenlétére vállalati és iparági szinten stb.

2. Vállalati szinten, a kifejezés tág értelmében, ami alatt egy olyan hálózat értendő, mely különböző szervezetek különböző beosztású munkavállalóit fogja össze. Ezen a szinten figyelembe kell venni, többek között, a kockázatmegelőző mechanizmusokat és a vállalat által követett politikát a kockázatmegelőzés, a humánerőforrás kezelése, a képzés, a konfliktuskezelés, valamint a kommunikáció terén stb.

3. Közvetlenül a munkahelyen alkalmazott szervezeti megszorítások szintjén. Hogyan vezetik a csoportot? Milyen a hangulat munka közben? Milyen mértékű szabadságot élveznek a munkatársak? A megbízó teljesíti-e a ráháruló kötelezettségeket egészségi és biztonsági téren? Stb. Mivel ez a kézikönyv mindenekelőtt munkavállalóknak, munkavédelmi képviselőknél és biztonsági vezetőknél szól, elsősorban a vállalatot vagy vállalkozást magát, valamint a különböző feladatokat helyezi előtérbe. Mindemellett alapvetően fontos a magánbiztonsági iparág tágabb környezetét is figyelembe venni. Hangsúlyozni kell, hogy vannak bizonyos iparági jellegzetességek, melyek hatással vannak a munkavállalók egészségére és biztonságára, s melyek megelőző intézkedések foganatosítását igénylik az egész iparágban. Ezeknek a megvalósításához egyrészt párbeszédre van szükség mind a cégeken belül, mind az iparág társadalmi partnerei között, másrészt tettekre intézményi és politikai szinten.

A magánbiztonsági iparág

► Szolgáltatási kapcsolatrendszerek és szolgáltatási szabályok az iparágon belül
► Versenyképesség az iparágon belül ► „Rugalmasság” az iparágon belül ► Még mindig alábecsült terület?

Az iparág kapcsolatrendszerének jellemzői a szolgáltatásban

A magánbiztonsági iparágat az alvállalkozói rendszer jellemzi. Manapság egyre több cég bíz meg alvállalkozókat biztonsági feladatok ellátására. Ennek a kapcsolatrendszernek a jellegzetességei meghatározóak a kockázatmegelőzés problémáinak vizsgálatánál. A megbízó bevonása a kockázatmegelőzés politikájába alapvető fontossággal bír a szakmai ártalmakkal szemben folytatott harcban. Ennek tükrében minden olyan intézkedés támogatandó, mely arra irányul, hogy a megbízót a kockázatmegelőzés terén felelősségvállalásra ösztönözze.

Versenyképesség az iparágon belül

Az iparágon belüli konkurenciaharc köztudottan nagyon erős. A magánbiztonsági szolgáltatásokról szóló szerződéseket gyakran nem a legjobb, hanem a legolcsóbb ajánlat nyeri el. (A legjobb ajánlat pedig gyakran biztosítaná a színvonalas szolgáltatást, jó munkakörülményeket csakúgy, mint a kollektív szerződések, munkaügyi törvények teljesítését, valamint megfelelne a kockázatmegelőzési és egészségügyi kötelezettségeknek.) A szerződések odaítélése során egyre inkább nyilvánvalóvá váló tisztességtelen verseny (amatőrizmus, törvénytelen vállalkozások stb.) káros hatással van az iparág imázsára, valamint veszélyezteti a munkatársak egészségét és biztonságát is. A társadalmi partnerek hivatalosan is elítélik ezt a gyakorlatot, s egy, a szerződések odaítéléséről szóló kézikönyv⁽²⁾ kiadásával is próbálják annak elejét venni.

„Rugalmasság” az iparágon belül

A magánbiztonsági szektort a munka megszervezésének rugalmassága is jellemzi.

(2) A legjobb minőség/ár arány kiválasztása. Útmutató az őrzési szolgáltatások szerződéseit odaítélő hatóságok számára, CoESS UNI-Europa 1999 (www.securebestvalue.org).

Erre azért van szükség, hogy lehetséges legyen heti hét napon át napi 24 órás szolgáltatásokat nyújtani és kielégíteni az iparág megbízóinak sokféle igényét. Ez a rugalmasság több szinten is megfigyelhető:

► Rugalmasság a munkatársak számát illetően, mely a cégek azon képességével van összefüggésben, hogy a felmerülő igény változásával az általuk alkalmazott munkavállalók számát is változtatni tudják.

► Rugalmasság a munkaidő tekintetében (megszokottól eltérő beosztású munkaidő, éjszakai és hétfélig műszakok, túlóra, készenlét).

► Rugalmasság abban az értelemben, hogy a feladatokat olyan munkatársaknak kell ellátni, akik mindenkor képesek alkalmazkodni a cégek és megbízók szükségleteihez annak érdekében, hogy kielégítsék a sokféle és gyakran előre nem látható igényeket. A cégek egyre inkább a jó kezdeményezőkésséggel rendelkező munkatársakat veszik igénybe.

Világosan látszik tehát, hogy akár a munkaidőt, akár a szerződés típusát vagy a munkatársaktól kívánt szolgáltatás fajtáját tekintve az iparág rendkívül rugalmas. Ennek a ténynek nem csak a magánbiztonsági örök biológiai, társadalmi életritmusára és családi helyzetére van jelentős hatása.

Még mindig alábecsült terület?

A vagyonvédelmi cégek általában és a biztonsági örök különösen sokat segítenek abban, hogy a nyilvános helyeket biztonságossá tegyék, és nagyban hozzájárulnak egy biztonságosabb társadalom létrehozásához, melyben az emberek korlátozások nélkül gyakorolhatják szabadságjogaikat. Erőfeszítéseikért azonban nem mindig részesülnek elismerésben. Az iparág alábecsültsége azt tükrözi, hogy az emberek keveset tudnak a biztonsági cégek és munkavállalóik munkájáról, mellyel kapcsolatban gyakran kedvezőtlen képzetfőrsításokkal rendelkeznek, s ez nemcsak az iparág imázsának, hanem az ott dolgozók szakmai önérzetének is árt. Annak érdekében, hogy az iparág megkapja azt az elismerést, melyet megérdemel, tudatosítani kellene az emberekben a magánbiztonság által betöltött társadalmi szerepet, s ezáltal kedvezőbb színben lehetne az iparágat feltüntetni.

(Folytatás a 12. számunkban)